

Derfor er historien autoritet

- Alfred Bindslevs fortælling om dansk konservatisme

Den moderne historievidenskab er grundlagt på et ønske om at nå frem til en sand erkendelse af fortiden, som den egentlig var, men historikere i dag er ofte bevidste om, at historie ikke bare er fortid. Den er også en fortælling om fortiden skabt i vores samtid. Man kan ligefrem hævde, at først hvor historien sætter sig ud over det rent antikvariske, bliver den relevant for samtiden. Vores opfattelse af os selv knytter sig ofte til en opfattelse af, hvor vi står i historien. Vores egen skæbne knytter vi til en større fortælling, og på den måde kan vi orientere os i en virkelighed, der uden sådanne fortællinger ville bestå af usammenhængende fragmenter. Historien kan med andre ord være identitetsskabende (Jensen 2003: 70f). Blandt andet i den forbindelse taler man om historiebrug. Men dette analytiske begreb favner også bredere. Det kan tjene som en bred analytisk kategori, der lader os skelne mellem forskellige måder at bruge historien på. Under dette lys bliver også den videnskabelige tilgang til historien en slags historiebrug (Karlsson 1999: 58).

Det Konservative Folkepartis partihistorie er et interessant eksempel på en type historiebrug, der står i spændingsfeltet mellem en videnskabelig og en identitetsskabende historiebrug. Der har fra konservativ side flere gange været gjort forsøg på at redegøre for partiets historie. I 1936-38 udkom den konservative politiker og præst Alfred Bindslevs (1896-1954) trebindsværk *Konservatismens Historie i Danmark*, og 30 år senere udkom i 1966 Jørgen Hatting og Karl Olsens firebindsværk *Det konservative folkepartis historie i et halvt århundrede*. Sidste skud på stammen er Ditlev Tamms *Det høje C* fra 1999. Det adskiller sig fra de to førnævnte ved ikke at være officiel partihistorie, men lægger sig dog eksplicit op ad Hatting og Olsens værk. Denne artikel behandler Bindslevs fremstilling af konservatismens historie som et forsøg på at bruge historien til at gøre en særlig opfattelse af konservatismen gældende i hans samtid. Jeg vil undersøge, hvad Bindslev vil vise, og ikke mindst hvordan han gør det. Tilsidst vil jeg præsentere nogle overvejelser om denne fortællings senere historie i udviklingen af den konservative selvforståelse.

Et parti fylder rundt

Alfred Bindslev var fra 1928 til 1937 redaktør på tidsskriftet *Det nye Danmark*, der var konservatismens kulturelle flagskib og det mest eksplícítte udtryk for tidens intellektuelle konservatisme, sådan som den tog sig ud hos den generation af konservative, der var modnet til politisk bevidsthed under første verdenskrig. Tidsskriftet arbejdede for at formulere en mere ideologisk og selvbevidst konservatisme, og det kan karakteriseres som et udslag af tidens radikale konservatisme, der i modsætning til den mere traditionelle ikke så sin opgave begrænset til at bevare og holde igen, men også ville forandre og reformere for at genskabe en national kontinuitet, som ifølge disse konservative var gået tabt. Tidsskriftets og Bindslevs rødder var i den nationalistiske ungdomsbewægelse *Det Unge Danmark*, der i tiden efter første verdenskrig kæmpede for ”at føre Nationalismens Idé frem i Pagt med en Livsopfattelse, direkte vendt imod Radikalismens Negativisme og imod den Materialisme, som Verdenskrigens usunde Atmosfære havde styrket” (Bindslev 1936-38b: 398). I løbet af 1920’erne var mange af bewægelsens mænd gledet over i Konservativ Ungdom eller Det Konservative Folkeparti. Flere blev efterhånden valgt ind i Folketinget. Blandt disse var både Bindslev og senere udenrigsminister og konservativt koryfæ Ole Bjørn Kraft. Forholdet mellem disse selvbevidste konservative og deres jævnaldrende, den stadig mere ubestridte leder Christmas Møller, var svingende.

Skønt de støttede ham og så op til ham, var respekten ikke altid gengældt, og han var under alle omstændigheder uforstående over for denne kreds’ idépolitiske anfægtelser.

Bindslev blev ved partiets 20 års jubilæum i 1935 pålagt opgaven at skrive Det Konservative Folkepartis historie. Han skrev i en kontekst, hvor partiet, skønt på overfladen samlet om Christmas Møller, var præget af en række latente konflikter mellem gammelt og nyt – og ikke mindst forskellige varianter af det nye. I denne situation, hvor den konservative identitet måtte udlægges, blev *Konservatismens Historie i Danmark* påbegyndt. Da sidste bind udkom i 1938, var de latente konflikter brudt ud, *Det Nye Danmark* gået ind og Bindslevs konservatisme på vej ud.

Konservatismens historie i Danmark

Bindslev selv var en del af denne strid om konservatismens ideologi og den konservative identitet. *Konservatismens Historie i Danmark* skal altså

forstås som et indlæg i en overordnet ideologisk debat og et indlæg, der som historisk fremstilling brugte historien som argument for en særlig opfattelse af konservatismens natur. Som forfatter til den officielle partihistorie skrev Bindslev fra en særdeles privilegeret position, og værket blev oven i købet forsynet med et forord af Christmas Møller, hvor han stod inde for værkets lodighed – hvis nogen skulle være i tvivl. Christmas Møller slog fast, at Bindslevs meritter borgede for, at værket ikke var et part-sindlæg, men ”det *Dokument* om Konservatismen – objektivt og redeligt – som den har Krav paa” (Bindslev 1936-38a: 7). Bindslev præsenterede sit eget historiefilosofiske grundlag således:

[...]Liv er Forandring; men det er ogsaa Bundethed til Udspringet[...]At følge Konservatismens Linie i vort Folks Historie er just at efterspore den organiske Vækst[...] at erkende Arven og dens Forpligtelser, at give Syn for den Kontinuitetens Kæde, der binder Slægt til Slægt. Den Konservative ved, at ingen Retningslinie for Fremtiden kan tages gyldig, om den ikke har klare Tilknytningspunkter til Fortiden Derfor er Historien Autoritet. (Bindslev 1936-38a: 11).

Bindslev ville tage udgangspunkt i en bestemmelse af livet selv og dets forhold til historien. Dette liv var bundethed til udspringet og måtte leves i en kontinuitet, der gjorde fortiden til arv og forpligtelse. Dette organiske, essentialistiske historiesyn var på den ene side en bestemmelse af den rette forståelse af historien generelt, men netop derfor også møntet på konservatismens historie specifikt. Hvad gjaldt for nationen som sådan, gjaldt også for den konservative politik. Historien er autoritet, og af historien skulle afledes svar på de eksistentielle spørgsmål ”hvem er vi?” og ”hvad skal vi gøre?” For Bindslev var der altså tale om et værk, der allerede i sit historiefilosofiske udgangspunkt havde en klar ideologisk funktion. Det er også i lyset heraf, at Christmas Møllers forsikring om objektivitet skal forstås. For nok er historien autoritet, men en historisk fortælling er kun autoritativ, for så vidt at den er troværdig. Det er med andre ord netop værkets redelighed og objektivitet – eller rettere forsikringen herom – som stadfæster fortællingens autoritet og ideologiske samtidsrelevans.

Bindslevs historiefilosofi hvilede på en romantisk organismetanke, hvor udvikling betød at realisere det, der allerede lå som kim. Denne organismetanke gjorde Bindslev til selve konservatismens kerne. Når Bindslev således sagde, at livet var bundethed til udspringet, var dette både værkets udgangspunkt og den konservative pointe, som Bindslev ville slå

fast gennem fortællingen. Derfor kunne han ikke nøjes med at skrive om partiets historie i snæver forstand. Tværtimod måtte den overordnede historiske og nationale sammenhæng være udgangspunktet for skildringen af Det Konservative Folkepartis historie. Udgangspunktet blev altså ikke det gamle konservative parti Højres parlamentariske sammenbrud efter den ophedede forfatningskamp i slutningen af 1800-tallet. Det blev heller ikke den konservative redaktør Asger Karstensens idé om at skabe et politisk liberalt parti, der skulle forsvare den selvejende middelstand. For konservatismens historie kunne ikke begynde med et brud. Konservatismen måtte fremstå som udgået organisk af den historiske udvikling, og den måtte optræde som vogter af netop det, der var nationens inderste organiske væsen.

Nej, fortællingen lod han begynde dér, hvor "Historiens Lys skiller de Taagebanker, der tilhyller de ældste Tider for vort Blik og viser os et Rige i sin Vorden, Danmark paa det første Udviklingstrin i dets tilblivelse som statslig Enhed" (Bindslev 1936-38a: 17). Hermed var både udgangspunkt og bestemmelse for den overordnede sammenhæng – den store nationale fortælling – givet i folkets udvikling mod national suverænitet og statslig enhed.

I dette afsnit, *Tilbageblik*, ville Bindslev skildre konservatismens nationale udgangspunkt. Han ville definere, hvad konservatismen rettelig forstået måtte hænge om, når den forsvarede nationen. Hér pegede han på statsligheden og rigets suverænitet, for, som han skrev, "Hvor der hegnes om Fællesskabet, bygges land" (Bindslev 1936-38a: 17). Med statslighedens fremhævelse afvistes allerede den i samtiden åndsradikale og pacifistiske variant af højskole-nationalismen, hvor kulturforsvaret fremhævedes på bekostning af stridsmagten. Bindslev ville slå fast, at nationens suverænitet var afhængig af dens vilje til at hævde denne og derfor intimt bundet til staten. Dette betød ikke, at magt var ret. Magten kunne ikke være ubunden, for hvor nationen trådte frem, var det med den kristendom, der bandt magten og tæmmede mennesket til en kamp "for Sandhed og Retfærd, for de svage og de værgeløse i Samfundet" (Bindslev 1936-38a: 19). Således var også den første og nødvendige følge af rigsdannelsen den lov, der var gjort "efter alle Mænds tarv".

Fortællingens struktur

Konservatismens Historie i Danmark er disponeret således, at kun de to

første bind indeholder den historiske fremstilling, mens 3. bind består af indlæg fra en række konservative politikere. Bind I, der udkom i 1936, dækker perioden fra tidernes morgen til Estrups afgang som konseilspræsident i 1894. Her skildrede Bindslev indførslen af folkestyret som et digebrud, der brød kontinuitetens kæde og i sidste ende førte til det store nederlag i 1864. Derpå kom Grundloven af 1866 som en selvbesindelse, der bevægede rigets forfatning i konservativ retning, hvilket kulminerede med Estrups lange regimente fra 1875 til 1894. Denne sidste tid kaldte Bindslev 'Konservatismens Storhedstid'. Dybest set er værkets første bind en skildring af, hvordan det lykkedes konservatismen at tøjle doktrinarismen, genoprette en vis normalitet og at arbejde for nationens fortsatte organiske udvikling. Det var et glædeligt budskab.

I andet bind, der udkom i 1938, var tonen mørkere. Bindslev karakteriserede her situationen efter 'Det store Forlig i 1894', der havde ledt til Estrups afgang og pegede frem mod systemskiftet i 1901: "nu [begyndte] en Række Nedgangens Aar med voksende indre Splid og vigende ydre Front. Næsten synligt for det blotte Øje visnede Magten i Højres Hænder" (Bindslev 1936-38b: 39). Bindslev skildrede i andet bind et parti i hastigt forfald og vild forvirring. Men hvorfor veg Højre da?

Hvor første bind indledes af en ouverture, hvis tema tages op igen og igen, indledes andet bind af et historisk paukeslag med epokale konsekvenser. Som afsnittet *Tillagesyn* indledte første bind, indledes andet bind af afsnittet "Aandsradikalismens Fremstød". Begge afsnit står ved deres lidenhed i modsætning til samtlige andre afsnit i værket og kendetegnes særligt ved fraværet af underkapitler. Denne parallelle komposition modstiller dem og fremhæver således den modsætning, der er bærende for fortællingen som sådan. Bindslevs værk er således bygget op over en modstilling af den nationale organismes kerne med den moderne politiske 'doktrinarisme' og mere specifikt 'andsradikalismen' fra slutningen af 1800-tallet. Der er med andre ord tale om en struktur, der i høj grad understøtter Bindslevs ideologiske ærinde.

Konservatismens karakter af oppositionel ideologi er ofte blevet fremhævet (Huntington 1957: 468, Muller 1997: 4). Særligt har politologen Michael Freedens med udgangspunkt i britisk konservatisme vist, at konservatismens kernebegreber først gives en endelig og afklaret mening i opposition til en modstanderideologiske begreber (Freedens 1996: 332ff). Tilfældet Bindslev bekræfter for sin del Freedens analyse. For hans fortælling underbygger hans opfattelse af konservatismen, og modstillingen

strukturerer dermed ikke blot fortællingen, men definerer altså også hans konservatisme. Fortællingens struktur gør således kampen mod åndsradikalismen til konservatismens egentlige og afgørende opgave, og åndsradikalismen fremstilles som et brud på den nationale fortælling, hvis fortsættelse var konservatismens mål. Bindslev skrev om sin samtid: ”den tilstand vi nu lever i, skyldes det sejrige Gennembrud af et nyt Samfunds og Livssyn” (Bindslev 1936-38b: 13). Gennem opfattelsen af åndsradikalismen som epokalt brud, måtte de konservative forstå, at de så at sige levede efter syndefaldet, og at deres opgave dermed var givet. Bindslev bestemte indledningsvis det nye samfunds- og livssyn som resultatet af både en teknisk og en åndelig revolution, men det var særligt den sidste, der fangede hans interesse:

Paa den anden Side – og det er i denne Forbindelse Hovedsagen – har den sidste Menneskealder, aandeligt og kulturelt, været behersket af en materialistisk betonet Radikalisme, der paa en hedensk Livsopfattelses Grund har virket for et *Brud* med Folkets nationale og kulturelle Arv, negativt opløsende af Væsen, forlorent kosmopolitisk af Aand (Bindslev 1936-38b: 13f).

Den åndelige revolution var først og fremmest bestemt ved fraværet af det, der gjorde tilværelsen virkelig. Troen. Bindslev karakteriserede åndsradikalismen rent negativt som hedenskab, materialisme og rationalisme. Georg Brandes, det store dyr i åbenbaringen, fremstilledes nok som en ”Profet og Forkynder” (Bindslev 1936-38b: 14f), men han forkyndte ateismens evangelium, og det var frem for alt troløsheden, der var den nye tids kainsmærke. For ”I Følge med Frigørelsen fra den overleverede Tro fulgte Emancipationen fra al anden aandelig og national Arv.” (Bindslev 1936-38b: 16). Denne splittelsens og opløsningens tid kaldte Bindslev demokratiets tidsalder (Bindslev 1936-38b: 11), og emancipationens logiske konsekvens var slet og ret nihilismen. Med skildringen heraf lagde Bindslev op til, at Højres ørkenvandring fra 1894 til 1915 var en konsekvens af åndsradikalismens gennembrud.

Den nye tid og det nye parti

Året 1915 markerede et skel i historien. En ny grundlov blev vedtaget, og Højres landstingsbaserede forsvar for det store hartkorns politiske privilegier umuliggjort. Konservatismen måtte finde et nyt grundlag, hvilket i 1915 ledte til stiftelsen af Det Konservative Folkeparti. På sin vis var

her tale om et brud. Begivenheden udgjorde som sådan en udfordring for Bindslevs fortælling, idet han ville fastholde konservatismen på en kontinuitet, der gik længere tilbage end 1915. Ydermere var Det Konservative Folkeparti delvis stiftet på en tilpasning til den politiske liberalisme, som Bindslev var kritisk overfor. For et værk, der så stærkt betonedde kontinuitet, bestod opgaven med andre ord i også at gøre denne kontinuitet gældende inden for konservatismens egen historie og knytte begivenhederne i 1915 sammen med værkets overordnede struktur.

Bindslev fremstillede stiftelsen af det nye parti positivt, men kritisk. Han skildrede på den ene side nøgternt de politiske begivenheder, der gik forud, og gav udtryk for sin opbakning til Grundloven af 1915 og sin modstand mod det store hartkorns position i Højre. I det nye partis politik var det især den sociale orientering og kritikken af *laissez faire*-liberalismen, han hilste velkommen (Bindslev 1936-38b: 269ff). Men samtidig rettede han et skarpt angreb mod hovedkraften bag det nye parti, redaktør Asger Karstensen. Denne havde som nævnt ønsket et nyt, bredt, borgerligt parti. Hans politik var bestemt af en erkendelse af socialismen som konservatismens fjende og af et ønske om at forsvare den selvejende middelstand mod proletarisering, arbejderbevægelsen og de store erhvervsdrivende. Fra ham kom et af det nye partiprograms centrale passager: ”Derfor bør al sund Konservatisme i vort samfund især samles til Værn og Støtte for Mellemstanden i By og paa Land” (Bindslev 1936-38b: 269). Dette afviste Bindslev som et udslag af ren klassepolitik. På den ene side anerkendte Bindslev rationalet, men formuleringen var ”paa den anden side [...] i Strid med de bedste Traditioner i Konservatismens Fortid” (Bindslev 1936-38b: 365), for med en sådan snæver klassepolitik havde Karstensen set stort på ”Helhedens vel” og stod derved i et absolut modsætningsforhold til Bindslevs konservatisme. Således fastholdt Bindslev altså, at det var den konservative tradition, og ikke stiftelsen af det nye parti, der satte den målestok, som skulle definere ægte konservativ politik.

Bindslev forsøgte også på anden vis at integrere nybruddet i traditionen. Han lagde i sin skildring af Højres senere historie stor vægt på de forsøg, der blev gjort på at formulere en ny konservatisme efter Estrups fald, og var her særlig positiv over for de forsøg, der fastholdt den nationale helhedstanke, og var kritisk overfor åndsradikalismen (Bindslev 1936-38b:128ff). Der var ganske vist ikke kommet noget ud af disse forsøg, men de var ikke grundlæggende anderledes end det forsøg, som endte med stiftelsen af det nye parti. Deres fiasko skyldtes blot, at de faldt i en

tid, som stod i "Demokratismes Tegn" (Bindslev 1936-38b: 177), og de visionære højrefolk kunne derfor nok foregribe, men ikke fuldføre det nødvendige.

Skulle konservatismen have fornyede muligheder, måtte det skyldes en overvindelse af denne epoke og begyndelsen på en ny tid. Bindslev kaldte da netop også afsnittet om stiftelsen af det nye parti for "Ved en Ny Tids Tærskel" (Bindslev 1936-38b: 261). Den nye tid indledtes med Første Verdenskrig. For Bindslev var krigen først og fremmest en "vældig Verdenskatastrofe" og i helt negativ forstand en "Revolution" (Bindslev 1936-38b: 245). Men idet, at krigen var sammenbrud, var den netop sammenbrud, og med krigen trådte en ny generation frem, besværet af en ny holdning til livet og en "dyb Længsel efter at gribe ind omkring Tilværelsens Kærne".

Bindslev lod den nye tids frembrud underbygge ved en konstatering af et konservativt nybrud i åndslivet. Det var åndspersoner som Jakob Knudsen, Thorkild Gravlund, den ældre Henrik Pontoppidan, Helge Rode, Valdemar Rørdam og Olfert Ricard, der for Bindslev understregede, at en ny tid stod for døren. Egentlig lå disse forfatteres gennembrud før krigen, men i Bindslevs fortælling blev de i kraft af værkets struktur taget i ed som vidner til den nye tid.

Bindslev skildrede dette nybrud som "noget uimodstaeligt, noget uimodsigeligt og udræbeligt, som springende Kilder [...]. Det kunne i Perioder føles som et forfriskende Vaarbrud, der løste Jorden af Kuldens Lænker" (Bindslev 1936-38b: 253). Hvor åndsradikalismen var blevet skildret som et digebrud, hvor det fremmede brød ind udefra, var dette noget, der voksede frem af det indre. Noget der var holdt tilbage kunstigt, og som nu måtte ud. Dermed var den nye tid en forjættelse om konservatismens genfødsel; den tid, hvor opgøret med radikalismen kunne gennemføres. Med den nye tid var indført et tredje, forløsende led i fortællingens tidsstruktur. Det første led var kontinuiteten og det organiske, det danske og naturlige, den nu tilbagelagte fortid. Det blev ved bruddet afløst af andet led; åndsradikalismen, materialismen og det fremmede, der satte skel mellem fortid og samtid. Men med den nye tid var muligheden dér for at genknytte de bånd, som åndsradikalismen indbrød i historien havde brudt. På den baggrund skulle konservatismen forstås, og på den baggrund skulle derfor også Det Konservative Folkepartis arv og forpligtelse forstås. Kun i dette opgør, hvor konservatismen var tro mod historiens autoritet, kunne den egentlig lykkes. Men ville konservatismen være tro mod Bind-

slevs tradition?

I epilogen understregede Bindslev, at hvor partiets succes ikke var givet, ville konservatismen til gengæld altid sætte sig igennem: ”Den er i sig selv en Magt, der ogsaa uden om Partirammerne baner sig Vej, regulerer og ordner. [...] var det ikke saa, vilde Mismod vel Stundom stjele sig ind i Sindet” (Bindslev 1936-38b: 562). Ja, partiets fremgang var ønskelig, men måske der hos Bindslev var en nagende mistanke om, at partiet ikke rent ud var, hvad han havde skrevet det op til at være, og at udviklingen endog var blevet hans konservatisme ugunstig. Mismod truede, og som for at overbevise sig selv gentog han slutteligt: ”*Men det er sad*”.

Historiebrug

At stemple noget som historiebrug er ikke nødvendigvis at afvise betragtningens sandhedsværdi, for historien er altid i brug. Historien er også altid en fortælling, som Hayden White med udgangspunkt i en analyse af en række fortællinger fra det 19. århundrede har vist. Til empiriske faghistorikeres rædsel betonedes han stærkt, at historiske fremstillinger er litterære tekster og derfor i én forstand at ligne med fiktion.

Men erkender vi, at fortællingen er det medie, vi nødvendigvis betjener os af, kan vi komme uden om denne golde modsætning mellem fortælling og sandhed. For at virke må den historiske fremstilling netop være fortiden tro.

Det egentlige spørgsmål bliver derfor, hvordan historien bruges? Den svenske historiker Karl-Göran Karlsson har i bogen *Historia som vapen* opstillet en række meget anvendelige kategoriseringer af forskellige typer af historiebrug. Karlsson skelner således mellem videnskabelig, eksistentiel, moralsk og ideologisk historiebrug (Karlsson 1999: 57). I denne sammenhæng er særligt kategorierne videnskabelig og ideologisk historiebrug interessante. For på den ene side fremfører Christmas Møller allerede i værket forord et ønske om objektivitet, men på den anden side er *Konservatismens Historie i Danmark* helt oplagt et forsøg på at skabe en særlig fortælling, der sætter en særlig forbindelse mellem den nationale historie, dansk konservatisme og Det Konservative Folkeparti, og som eksplicit hævder, at denne fortællings budskab forpligter samtiden.

Ifølge Karlsson er ideologisk historiebrug kendetegnet ved at se stort på fakta og et frit forhold til fortiden, der tillader den ideologiske agenda at diktere fortællingens indhold (Karlsson 1999: 59). Bindslevs værk synes på

den ene side ikke helt at passe ind under en sådan idealtypisk bestemmelse af ideologisk historiebrug. *Konservatismens Historie i Danmark* er ikke ideologisk frihåndstegning. Når det på den anden side alligevel giver mening at opfatte værket som et udslag af en ideologisk brug af historien, beror det på, at man kan identificere en række virkemidler, som Bindslev anvender for at få sin pointe igennem og stadfæste en særlig konservativ identitet gennem fortællingen. Tendensen hos Bindslev giver sig udslag i værkets overordnede struktur, der gør enkelte stærkt normative afsnit til fortællingens rygrad, og i de hyppige udbrud, hvor Bindslev med florumvundne formuleringer blander sine vurderinger ind i det historiske forløb, således at læseren til stadighed føres i den ønskede retning.

Efterkrigstidens nye fortælling

Allerede da Bindslev skrev epilogen, kunne hans optimisme ligne et stivnet smil fra midten af 1930'erne, hvor håbet om en konservativ genfødsel endnu levede. Skønt han skrev, at tiden kaldte på hans konservatisme, og skønt han med *Konservatismens Historie i Danmark* havde udlagt partiets officielle selvforståelse, trådte netop denne konservatisme i slutningen af 1930'erne i baggrunden. Bindslev selv endte på den forkerte side af Christmas Møllers ønske om at forpligte Det Konservative Folkeparti på en ny, moderne forfatning, og han led nederlag sammen med den gruppe af gammelkonservative landstingspolitikere, som han hér stod sammen med. Anden Verdenskrig satte et nyt skel, og da krigen var overstået, var hans værk ikke længere samtidsrelevant, men blot en rest fra en tilbagelagt tid.

I 1966 havde efterkrigstidens konservatisme skabt sin egen fortælling, og nu var selvforståelsen en ganske anden, selvom værket var redigeret af Jørgen Hatting, der som ung havde assisteret Bindslev. Nu var Det Konservative Folkepartis stiftelse historiens udgangspunkt. Partiet blev tolket som et opgør med Højre. Partiets rødder, slog man nu fast, var ikke kun Højres reaktionære godsejere, men også de nationalliberale borgere, der havde kæmpet for demokratiet i Danmark. Denne tanke var gennemgående i efterkrigstidens konservatisme, der nu skrev sig helt ind i en overordnet demokratisk diskurs. Klarest formulerede folketingsmanden og partideologen Hans Jørgen Lembourn det. I bogen *Een/mange* fra 1967 slog han fast, at Det Konservative Folkeparti var et liberalt-konservativt parti, og som sådan stod det helt i modsætning til arven fra 'højrekonser-

vatismen' (Lembourn 1967: 69). *Konservatismens historie i et halvt århundrede* gik ikke helt så langt, men grundtanken var den samme. I forordet udlagde den senere konservative justitsminister Knud Thstrup arven fra Højre og nationalliberalismen:

Fra disse modtog partiet forsvarsvilje og tanken om det enkelte menneskes frihed og selvstændighed overfor statsmagten og dens repræsentanter. Som et led heri indgik forståelse af den private ejendomsrets betydning. Og endelig modtog partiet tanken om, at den forhastede reform alt for ofte fører til reaktion i stedet for til fremskridt (Hatting 1966: 7).

I en hurtig sammenligning med Bindslevs værk, glimrer den organiske nationalismen ved sit fravær. Thstrup bruger fortsat historien, idet arven legitimerer partiets aktuelle politik, men arven er blot en anden end Bindslevs og måske i højere grad en tilbagedatering af partiets politiske linje i 1960'erne. Af kernen i den konservatisme, som Bindslev lod historien lægge mund til, havde den nye fortælling kun efterladt en pragmatisk idé om kontinuitetens funktionelle værdi samt ønsket om et mådeligt tempo i udviklingen. Princip var blevet til pragmatik. Harald Nielsen, Valdemar Rørdam, Estrup, Jacob Scavenius og alle de andre, som Bindslev havde tiljuble som konservatismens foregangsmænd, fremstod nu som minder, de konservative helst ville glemme. Således blev også konservatismens historiker Alfred Bindslev skrevet ud af historien. I værket fra 1966 optræder han primært som en perifer skikkelse i modstanden mod Christmas Møllers forfatningspolitik, som værket til gengæld solidariserer sig fuldt og helt med.

Lidt over 30 år senere omtaltes Bindslev kort i Ditlev Tamm's *Det Høje C*, hvor Tamm blot brugte Bindslev til at vise udviklingen i konservatismen. Tamm fulgte i øvrigt *Konservatismens Historie i et halvt århundrede* i bedømmelsen af Det Konservative Folkepartis relation til Højres konservatisme. Hans mål var ikke at revidere, men at udbygge denne fortælling med tiden efter 1965 (Tamm 1999: 9). Ditlev Tamm knyttede dog i højere grad end Hatting an til en konservativ tradition. Men hvor Bindslev fremhævede en specifik national tradition, knyttede Tamm snarere an til en mere generel idéhistorisk, konservativ tradition og gjorde statsmanden Edmund Burke til præstens for sand konservatisme (Tamm 1999: 26).

Historieskrivningen ser ikke stort på fakta, men historien skrives og omskrives. Den efterfølgende reception eller mangel på samme af Bindslev understreger den historiebrugsteoretiske pointe, at en historisk frem-

stilling ikke blot vedrører fortiden, men også er et produkt i og af sin samtid. I historien søger vi et sikkert fundament for vores identitet, og derved bliver historien en kampplads, som det er usikkert at opholde sig på. Bindslev søgte en form for sikkerhed i historien, der i kraft af organismetanken også blev et højtideligt løfte om fremtiden. Han hævdede historiens autoritet, og der er en vis ironi i, at eftertiden synes at have underkendt Bindslevs udviklingslinje. Men det anede han måske allerede, da han måtte mane sine bange anelser om udviklingens vej i jorden med et gentaget ”*Men det er saa*”.

Litteratur

- Bindslev, Alfred (1936-1938): *Konservatismens Historie i Danmark*, b. I & II, Odense: Odense Kulturhistoriske Forlag.
- Freedon, Michael (1996): *Ideologies and Political Theory, A Conceptual approach*, Oxford: Oxford University Press.
- Hatting, Jørgen (1966): *Fra Piper til Christmas Møller*, København: NNF Arnold Busck.
- Huntington, Samuel P. (1957): ”Conservatism as an Ideology”, *The American Political Science Review*, vol. 51, nr. 2, s. 454-473.
- Jensen, Bernard E. (2003): *Historie – Livsverden og Fag*, København: Gyldendal.
- Karlsson, Klas-Göran (1999): *Historia som Våpen*, Stockholm: Natur och Kultur.
- Lembourn, Hans Jørgen (1967): *Een/Mange*, København: Det Schønbergske Forlag.
- Muller, Jerry Z. (1997): *Conservatism: an anthology of social and political thought from David Hume to the present*, Princeton: Princeton University Press.
- Tamm, Ditlev (1999): *Det høje C*, København: Gyldendal.
- White, Hayden (1978): *Tropics of discourse. Essays in Cultural Criticism*, Baltimore: John Hopkins University Press.